Anul XXVII Iunie 1937 Nr. 6

REVISTA TEOLOGICĂ
ORGAN PENTRU ŞTIINŢA ŞI VIAŢA BISERICEASCĂ
Redactor: Prof. GRIGORIE T. MARCU

# SEMNIFICAŢIA RESTAURĂRII MĂNĂSTIRII BRÂNCOVENEŞTI

De Diacon GRIGORIE T. MARCU
Profesor la Academia teologică „Andreiană"

Cu prilejul îndătinatului pelerinaj anual ce se face în săptămâna luminată la Mănăstirea brâncovenească dela poalele munţilor făgărăşeni, m'am amestecat şi eu în valul de norod ce sârguia de zor la mângăitorul praznic. Vedeam pentru prima dată *fapta* ce se'ncheagă dintr'o osârdie tenace ajutată de daniile generoase ale celorce îngroaşe pe zi ce merge pomelnicul „ctitorilor şi binefăcătorilor sfânt locaşului acestuia".

Un drum la o mănăstire ardelenească e împreunat cu oarecari emoţii stârnite de fireştile evocări. Numai în preajma unei mănăstiri ardeleneşti simţi cât de pustiu e Ardealul fără de asemenea fortăreţe ale credinţei care sufere prigoana dar nu se vinde. Toată povestea acelui sbuciumat capitol de dârză rezistenţă în lupta cu uneltele unui trecut vrăşmaş oricărei adieri de viaţă românească pe care mănăstirile martire din Ardealul de ieri l-au înscris în istoria românismului, îţi aleargă năvalnic pe dinaintea ochilor sufleteşti. E atâta culoare şi atâta relief în aceste evocări încât te întrebi de nu cumva ai trăit tu însuţi vremurile ce ţi le rememorează vecinătatea mănăstirii. Poate aşa a vrut Dumnezeu ca durerile încremenite pe buzele înaintaşilor noştri să răsufle, să capete graiu, să strige după dreptate câteva generaţii mai târziu, prin glasul celor ce s'au învrednicit a primi în dar dela Dumnezeu România asta rotundă şi fru-

moasă. Şi mai ales să răsară şi să rodească din ele fapta care să vorbească prezentului şi viitorului despre puterea de viaţă a unui neam care are de îndeplinit o misiune în această cale a tuturor răutăţilor unde l-a aşezat Providenţa.

Incă bătrânul Plutarch spunea în cel îndepărtat trecut că de-ai cutreera lumea întreagă, n'ai să găseşti o cetate fără credinţă într'un Dumnezeu. Ştiinţa istoriei religiilor nu face altceva decât confirmă spusele lui. Credinţa într'o fiinţă mai tare decât noi, dela care ne vine tot darul şi toată pedeapsa — dupăcum sunt faptele noastre — e ceva firesc pentru sufletul omenesc. Dreptul de a practica această credinţă, e un drept elementar — şi sfânt.

Poporul românesc a excelat îndeosebi prin virtutea credinţei sale. Dacă trăieşte până astăzi — şi încă cu câtă cinste — miracolul acesta trebue redus în ultima analiză tot la nestrămutata sa credinţă în Dumnezeu. Răzimat în toiagul legii româneşti, el s'a încovoiat ades sub loviturile sorţii dar n'a căzut niciodată ca să nu se mai scoale. Cunoaştem loviturile acestea şi ştim şi provenienţa lor. Stăpânirea vrăşmaşe de ieri a vrut să stârpească aici în Ardeal orice urmă de viaţă românească. Secretul rezistenţei noastre odată descoperit, înverşunarea cu care s'au năpustit asupra credinţei strămoşeşti n'a mai cunoscut nici o margine. Voiau să ne desbrace de un drept elementar şi atât de firesc: acela de a ne închina lui Dumnezeu aşa cum ne poruncea inima, aşa cum ne-am pomenit. Dl prof. Silviu Dragomir a alcătuit din aşchiile suferinţelor trecute o întreagă epopee.[1] Cât au avut de suferit mănăstirile ortodoxe din „Transilvania şi Ungaria" de pe urma prigoanei acesteia, ne-a arătat acum e anul alt istoric şi academician, părintele Ştefan Meteş.[2] Cât a avut de suferit mănăstirea brâncovenească, să lăsăm să ne povestească I. P. Sf. Mitropolit Nicolae:

„Această mănăstire scăpase ca prin minune de furia distrugătoare a generalului Buccow, dar la vre-o douăzeci de ani mai târziu, în urma cererilor insistente ale episco-

---

[1] Istoria desrobirii religioase a românilor ardeleni; 2 vol. Sibiu, Arhidiecezana, 1920 şi 1930.

[2] Mănăstirile româneşti din Transilvania şi Ungaria; Seria didactică nr. 6, Sibiu, Arhidiecezana, 1936.

pului unit Grigore Maior din Blaj, a ajuns-o aceiaşi soarte amară căreia îi căzuseră pradă toate mănăstirile noastre. In toamna anului 1785 chiliile călugărilor au fost făcute una cu pământul, iar biserica, dupăce i-au dărâmat pridvorul, i-au rătezat partea de sus a cupolei şi boltitura de deasupra altarului, ca să nu mai poată fi întrebuinţată, a rămas o ruină pe care au crescut cu timpul mesteceni şi bălării".[1]

Se zice că orice nelegiuire se răsbună, că orice rană se tămădueşte. In cazul mănăstirilor rase cu tunul de pe obrazul Ardealului de zelul barbar a unui stat ce se numea „creştin", era vorba de-o nedreptate ce trebuia reparată. N'am cerut să ne-o repare alţii, n'am cerut „reparaţii" comisiunilor de pace într'o vreme când alţii cereau tot ce vreau. Noi am găsit în noi înşine puterea de-a ne face dreptate, dupăce Dumnezeu ne-a rotunjit ţara. Mănăstirile durate oarecând de evlavia voevozilor români şi din darul anonim al celor cu dragoste pentru podoaba casei Domnului, trebue să se scoale la nouă viaţă tot pe calea aceasta, ca să se verifice încă odată tăria şi trăinicia credinţei noastre. O primă şi răsunătoare demonstraţie a acestei credinţe lucrătoare o prezintă restaurarea bisericii albe ce sfinţeşte superbul decor natural dela Sâmbăta de sus.

Sunt câţiva ani decând înainte stătătorul Ortodoxiei româneşti de dincoace de munţi a pornit fără sgomot — adică aşa cum se pornesc toate acţiunile de durată — la restaurarea nedreptăţitei ctitorii brâncoveneşti. Multă lume nu va fi priceput dintru tot începutul *ce vrea* Mitropolitul Ardealului. Fiindcă I. P. S. Sa nu şi-a destăinuit ispititoarele-i gânduri împreunate cu restaurarea acestui aşezământ mănăstiresc decât acum de curând.[2] Astăzi, nu mai e un secret pentru nimeni, mănăstirea pomenită e o întreagă *problemă* pentru primul mitropolit al Ardealului întors „acasă". Ea înseamă începutul restaurării vieţii mănăstireşti de odinioară, adaptată la trebuinţele duhovniceşti ale vieţii religioase din România întregită. Un alt cin călugăresc va răsări acolo unde s'au nevoit monahii brâncoveni, ca să

---

[1] Vezi: Monahismul ortodox, Sensul şi misiunea lui în viitor (Popasuri duhovniceşti Nr. 8), Sibiu, Arhidiecezana, 1936, p. 27.

[2] Op. cit.

cultive datinile ortodoxe şi să întărească credinţa cea din veac. Aşezăminte de cultură ortodoxă vor popula vatra mănăstirii. „Reluând vechea tradiţie mănăstirească, vom instala în cuprinsul ei şi o *tipografie* mică, dar cu atât mai exigentă sub raportul executării artistice a tipăriturilor bisericeşti, precum şi un *atelier* (încă nu îndrăznesc să-i zic *şcoală*) *de pictură bisericească.* Aş fi foarte mulţumit în sufletul meu, dacă i-aş putea adăoga un *cămin* care să adăpostească până la sfârşitul lor creştinesc pe *bătrânii preoţi trecuţi la pensie.* Am sfiala că cer prea multe dela bunul Dumnezeu, dacă L-aş ruga să-mi îngăduiască a mă gândi la întocmirile necesare, pentruca *al V-lea an* — de întărire în cele duhovniceşti — să-l facă în cuprinsul mănăstirii *clericii ieşiţi din Academia noastră teologică,* înainte de a-i trimite la slujba lor în parohii" — scrie restauratorul ei.[1] Lumina lui Hristos va lumina din sălaşurile ei tuturor şi va vorbi generaţiilor viitoare despre neînpuţinata credinţă a celor ce s'au învrednicit a fi laolaltă cu fraţii lor.

E un noroc că bunele intenţii ale I. P. Sf. Mitropolit Nicolae au fost înţelese aşa cum trebuia. Gestul guvernului ţării, care prin rostul dlui ministru al cultelor V. Iamandi vestea telegrafic I. P. Sf. Mitropolit Nicolae, în plină adunare eparhială din anul acesta, că mănăstirea brâncovenească va fi împroprietărită cu o mie hectare de pădure, e o dovadă că acolo sus s'a priceput semnificaţia restaurării acestei celule de rezistenţă ortodoxă şi *românească.*

La Sâmbăta de sus, Mitropolitul Ardealului *face istorie.* Când se va *scrie* istoria acestei fapte — şi a celor cari vor mai urma — poate se vor aminti cuvintele acelui ţăran român prigonit pentru credinţă, care spunea că-i gata să-şi dea şi cojocul din spinare, dacă i s'ar cere; sufletul lui, credinţa lui — niciodată. Ele poatecă ni s'ar potrivi şi nouă. Să fim demni de ele — ca să ni se potrivească.

[1] Op. cit. p. 28—29.

# PROPAGANDA UNAȚIEI IN MUNȚII APUSENI

## — CORNA —

De Dr. SEBASTIAN STANCA
Consilier episcopesc, Cluj

Parohia Corna a fost curat ortodoxă până la 1828. In anul acesta moare preotul Petru Simuț. Episcopul Vasile Moga dă ordin protopopului (27 Aug. Nr. 130 și Nr. 430) să facă candidație luând în combinație și pe diacul Malea Gavrilă, care a cumpărat un loc și l-a cinsitit bisericii.[1]

Dupăce Malea Gavrilă este de 25 de ani în slujba bisericii poporul îl alege preot și episcopul îl și hirotonește.[2]

Vacanța parohiei de câteva luni a fost exploatată de agenții protopopului unit Șuluțiu cari au isbutit să câștige pentru unire 3—4 familii „plătindu-le cu daruri și cu bani gata". Aceștia reclamă și biserica (zidită de ortodocși la 1790) pe seama uniților și amenință că o vor lua cu forța, dacă nu le-o dau de bună voie. Fac cerere la guvern în acest înțeles, motivând că familiile trecute la uniți au dat cea mai mare contribuție la zidirea bisericii, prin urmare lor li se cuvine.[3]

Guvernul dă ordin primăriei (Nr. 2815 din 11 Martie 1830) din Abrud, la care aparținea și Corna, ca să trimită o delegație la fața locului, care să facă o conscripție exactă a locuitorilor după confesiuni, fiind de față și protopopul ortodox și cel unit și să isprăvească lucrul în termin de 15 zile. Primăria deleagă pe consilierii Székely Iosif și Dioszegi Samuel și fixează termenul pe ziua de 25 Martie, având în vedere că este sărbătoare și oamenii nu lucră la băeșag. Protopopul Ighian răspunde îndată că nu poate în ziua aceasta, tocmai pentrucă este sărbătoare și cere să se

---

[1] Ms. 538 Col. Episc. Cluj.

[2] Ms. 543.

[3] Ms. 543.

amâne până după Paşti. Protopopul Şuluţ îi scrie însă din Abrud la 20 Martie ca negreşit să vină pe ziua susnumită la Corna, lăsându-şi substitut în parohie.[1]

Primăria fixează alt termin pe ziua de 1 Aprilie, (Nr. 229 din 29 Martie) dar nici atunci nu se pot aduna. Astfel se fixează al treilea termin pe 6 Aprilie, Marţi după Paşti. Primarul Csajka Iosif avisează în 2 Aprilie despre aceasta pe prot. Ighian învitându-l ca negreşit să fie de faţă. Dar delegaţia nu iese la faţa locului decât Joi după 17 Aprilie.[2]

Delegaţia face conscripţia şi constată că abia 4 familii au trecut la uniţi. Dă însă ordin credincioşilor ortodocşi ca să primească şi pe uniţi în biserica ortodoxă.

Ortodocşii protestează. Preotul Malea ia în ajutor un scriitor dela Abrud care îi face, la 26 Mai 1830, un concept de remonstraţie în ungureşte către arhiepiscopul dela Carloviţ, în care arată că de fapt după moartea preotului Simuţ, au trecut la uniţi 3—4 familii, oamenii cei mai slabi din comună, fiind ademeniţi cu daruri şi cu bani de protopopul Şuluţ şi de preotul unit din Abrud, Amos Tobias, ajutaţi şi de consilierul orăşenesc din Abrud Boer Iános, cari atâta au umblat pela guvern, până ce acesta a aprobat ca biserica sa să fie utilizată şi de ortodocşi şi de uniţi, iar în Vinerea Paştilor a şi venit delegatul primăriei din Abrud ca să facă întroducerea uniţilor în biserică.[3] Aceşti oameni doresc să răstoarne religia ortodoxă (a disunita religionkat felforgatni igyekeznek), în credinţa că religia unită permite orice fel de ilegalităţi (azt gondolván hogy az unita religio minden törvénytelen dolgokat már meg enged) vreau să pună mâna şi pe biserica „ridicată din sudoarea feţii noastre" numai din lăcomia de a o face unită, împotriva rânduelilor decretului de toleranţă a patriei şi împotriva spiritului îngăduitor moştenit încă dinainte de biserica ortodoxă.

Nu este adevărat că uniţii au dat contribuţia cea mai mare, deoarece biserica s'a zidit cu 20.000 fl. din cari numai 2000 s'au adunat din Corna, restul dela credincioşii ortodocşi din satele vecine.

---

[1] Ms. 539, 540.
[2] Ms. 541 şi 542.
[3] Ms. 545.

„Avem domnitor, rege — spune cererea — care cu intervenția Măriei Tale ne poate salva pentru totdeauna de aceste ilegale și volnice răpiri (törvénytelen és erőszakos ragadmányoktol) și să ne lase biserica in proprietatea noastră. Dacă unii doresc să urmeze numai religia unită, facă pe seama lor biserică unită separată, dar ca noi să le dăm lor biserica noastră de dragul „reformației" lor, asta este revoltător... Ei vreau să pericliteze religia noastră neunită, să ne lase fără biserică, ba să ne scoată chiar și din sat, iar biserica pe cale nedreaptă să o prefacă, în biserică unită, — unde s'a mai pomenit o ilegalitate, jăfuire și „potenție" mai clară ca aceasta".

In sfârșit cere arhiepiscopului din Carloviț să intervină la timp ca biserica să rămână pe veci în proprietatea ortodocșilor. Iar în post scriptum cer ca răspunsul lui sau rezoluția împărătească să o trimită prin episcopul V. Moga și prin protopop, căci altfel nu va ajunge la cunoștința oamenilor în veci.

Lucrurile de mai sus le confirmă cu iscăliturile lor și preotul Moise Manovici dela Cărpiniș și Ion Vasinca, preot în Roșia și administrator protopopesc al Turzii.[1]

Concomitent cu credincioșii din Corna face și episcopul V. Moga o cerere către guvern în care arată că credincioșii din Corna au fost ademeniți și terorizați să treacă la uniți. Biserica, în temeiul raportului numeric constatat de primăria din Abrud, revine incontestabil numai ortodocșilor. In consecință nu se poate admite folosirea alternativă a bisericii.[2]

Guvernul află însă mai bună soluția propusă de delegații primăriei din Abrud și cu ordinul din 26 August 1831, dispune ca potrivit obișnuinței în asemenea cazuri (in ähnlichen Fällen beobachteten Gepflogenheit) biserica să fie folosită și de uniți și în caz de nevoie să fie introduși în biserică chiar și cu forța.[3]

Ortodocșii nu se împacă cu această soluție. Preotul e bolnav greu, iar curatorii Giurgiu Ion și Botar Petruț fac în numele parohiei apel la guvern pentru modificarea hotă-

---

[1] Ms. 543.

[2] Dr. G. Ciuhandu, „Ep. Gh. Rațiu și S. Vulcan" Arad 1935 p. 14.

[3] Ibidem p. 15.

rârii, provocându-se la alt decret al curții din 1782, care dădea drept ortodocșilor să-și păstreze biserica chiar și în caz că ar fi mai puțini decât uniții. In Corna însă sunt 147 familii ortodoxe cu 543 suflete.[1] Totodată fac cerere și la împăratul din Viena, cer ca biserica să fie numai a ortodocșilor și să elimine pe uniți. Curtea din Viena cere informații dela episcopul Vasile Moga, acesta dela protopopul Ighian, care face raportul ungurește ca să poată fi trimis în original la locul în drept.

Protopopul arată că folosința bisericii de către amândouă confesiunile este insuportabilă. Acelaș lucru s'a întâmplat în Poșaga și în Șard, ceeace a avut ca urmare pricină mare, iar bisericile respective s'au ruinat. In Corna se poate întâmpla acelaș lucru, mai ales că Tomuța Anghel și Mâța Ursu, cari au trecut la uniți sunt oameni pricinași, cari și înainte de trecere au făcut multă gâlceavă. In special cel din urmă e un bețiv și bătăuș sângeros, care stă și acum sub cercetare judecătorească. Ceilalți trecuți la uniți sunt în majoritate oameni de pricină (gyülevész nép). Nu pot fi tolerați în biserica ortodoxă. Este în sat un loc pe care este o bisericuță veche, pe care ortodocșii o cedează puținilor uniți, dacă nu pot încăpea în biserica unită din Abrud. Dar drept la biserica cea nouă și mare din Corna nu pot avea.[2]

Și Episcopul Vasile Moga se ridică cu un protest energic împotriva acestei hotărâri a guvernului. Primăria din Abrud provocându-se la legile „Approbatae" propune ca uniților să se dea a patra parte din biserică. Iar episcopul dela Blaj dealtă parte susține că, deoarece ortodocșii nu sunt recipiați, ci numai tolerați, nu se pot provoca la dispozițiile din 1782, prin urmare trebue să accepte folosința alternativă a bisericii, deoarece au aceleași servicii religioase.[3]

Ortodocșii așteaptă cu îndelungă răbdare o rezoluție favorabilă dela forurile statului. Dar lucrurile se trăgănează până în 1832. Preotul Malea moare și episcopul le recomandă să aleagă de preot pe absolventul de teologie Con-

---

[1] Dr. Gh. Ciuhandu o. c. p. 14.

[2] Ms. 544.

[3] Dr. Gh. Ciuhandu o. c. p. 15.

stantin Prigoană din Someşul rece, având în vedere că vrea să ia de soţie pe fata răposatului preot.[1]

In luna lui August 1832 vine un ordin dela guvern în care se îndrumă ortodocşii ca totuşi să primească pe uniţi în biserică. Primăria din Abrud trimite delegaţi în ziua de 28 August (Sf. Maria) ca să publice ordinul şi să-l pună în aplicare. Ortodocşii se opun cu forţa, bruschează (violente modo repulsam) pe delegaţi şi cu vorbe de ocară îi alungă.

Primarul raportează la 5 Septemvrie guvernului cele întâmplate, iar acesta dă ordin episcopului Vasile Moga (Nr. 9694 din 21 Septemvrie 1832) ca pe răspunderea proprie să pună la respect prin protopopul şi preoţii locului pe credincioşii din Corna. Pretinde ca aceştia să se ducă de bună voie şi să se roage de iertare de magistratul din Abrud pentru ofensa ce au făcut-o delegaţilor. Le poruncește din nou să primească pe uniţi în biserică, altmintrelea mai marii bisericii, cari nu vor îndemna poporul la ascultare, vor fi consideraţi ca recalcitranţi şi pe lângă cheltuelile ce vor avea să le supoarte, vor fi şi pedepsiţi.[2]

Episcopul comunică acest ordin la 9 Octomvrie (Nr. 537) protopopului, cu îndrumarea ca să caute a-l împlini şi a-i face raport.[3]

Primarul din Abrud Boer Ianos întreabă la 16 Oct. (Nr. 645) pe protopopul Ighian dacă a primit ordin dela episcopul pentruca împreună cu delegaţii primăriei oraşului Abrud să se deplaseze la Corna pentru executarea ordinului guvernului.[4]

Protopopul trăgănează cauza intenţionat. Guvernul dă un nou ordin la 5 Nov. (Nr. 13.340) prin care urgentează executarea ordinului anterior.[5]

Intr'aceea se vede că intervenţia mitropolitului dela Carloviţ şi a episcopului Moga au avut efect, deoarece în 24 Octomvrie 1832 soseşte dela Curtea din Viena răspunsul

---

[1] Ms. 546.
[2] Ms. 547.
[3] Ms. 548.
[4] Ms. 549.
[5] Ms. 551.

Nr. 5144 pe care guvernul îl transpune magistratului din Abrud, precum şi episcopului (Nr. 10801) la 2 Noemvrie, iar acesta protopopului Ighian la 23 Noemvrie.

Curtea din Viena cere informaţii detailate despre numărul uniţilor şi al ortodocşilor din Corna. Dacă nu pot folosi împreună biserica, nu s'ar putea zidi o biserică mai mică pentru cei în minoritate, iar în cazul acesta majoritatea „să se socotească cât să întoarcă înapoi la ceice rămân fără biserică".

Magistratul are ordin să facă lucrul acesta. Episcopul îndrumă deci pe protopopul ca să se intereseze de această chestiune avizând şi pe credincioşii din Corna.[1]

In urma acestei porunci dela Curte, guvernul dă un ordin nou la 4 Decemvrie 1832 (Nr. 12223) prin care declară că dacă nu s'a executat ordinul Nr. 13340 (si iam procuratum non fuisset) suspendă din partea sa (a sua parte) orice procedură până ce va veni rezoluţia definitivă dela Curtea împărătească.[2]



Rezoluţia se vede că a fost favorabilă ortodocşilor, deoarece biserica a rămas în stăpânirea lor până astăzi, iar uniţii şi-au zidit în 1841 altă biserică.

---

[1] Ms. 550.

[2] Ms. 551.

# DESPRE VREDNICIA PREOŢEASCĂ

De Preot GHEORGHE SECAŞ
Misionar eparhial

FĂRĂ ISUS APOSTOLII ERAU PIERDUŢI

*Preoţia* înseamnează slujirea lui Hristos, izvorâtă dintr'o credinţă puternică şi vie, întărită printr'o viaţă cucernică şi cinstită.

Că importanţa chemării preoţeşti e mare, nu încape îndoială.

Că slujba de taină în care stăm întrece pe cea a îngerilor, ne-o spune sf. *Ioan Gură de Aur.* Iar sf. *Efrem Sirul* o cântă aşa:

„Minune prea slăvită, putere negrăită, înfricoşată taină, gândită şi sfântă, cinstită şi fără de prihană. Să privim ca printr'o oglindă la comoara aceasta a preoţiei.

Comoară zic celor ce o păzesc pe dânsa, după vrednicie, că pavăză este strălucită şi neasemănată, turn neclintit şi zid nerisipit. Temelie întărită care dela pământ se apropie până la crugul ceriului. La însuşi ceriurile ceriurilor se suie fără de oprire în mijlocul îngerilor celor fără de trupuri cu strălucire împreună petrece; mai mult, cu însuşi Stăpânul îngerilor şi ziditorul şi de lumină dătătorul vorbitoare se face.

Darul treptei preoţiei covârşeşte orice minte şi orice cuvânt". (Cuvânt *„Despre preoţie"*).

Nu intenţionez să înalţ un imn preoţiei, ci să subliniez doar vrednicia preoţească.

Dacă privim la apostolii Domnului, vedem că ei din momentul în care au fost chemaţi de Mântuitorul, au rămas atât de strâns legaţi de El, încât am putea zice că fără Isus ei s'ar fi simţit văduviţi în aşa fel, încât viaţa lor peste tot n'ar mai fi avut nici un rost.

Legătura aceasta strânsă dintre apostoli şi dumnezeescul lor învăţător o exprimă atât de limpede Sf. Apostol Pavel, deşi n'a cunoscut pe Hristos în trup: *Mie a trăi este Hristos.*

Hristos era viaţa tuturor ucenicilor săi. Şi iată mă folosesc de o istorisire biblică, din care în chip atât de minunat străluceşte dragostea şi ataşamentul ucenicilor faţă de Mântuitorul.

La evanghelistul Ioan cap. 6, după săturarea mulţimilor cu pâine şi peşte în pustie, Domnul Hristos călcând peste valurile Tiberiadei a trecut de cealaltă parte a mării. Mulţimile l-au aflat şi a doua zi Mântuitorul văzând norodul a zis: „Amin vă zic vouă, mă căutaţi nu pentrucă aţi văzut minuni, ci pentrucă aţi mâncat din pâini şi v'aţi săturat" (6, 26).

Apoi a început să le vorbească despre pâinea vieţii, care este trupul său şi despre beutura sfântă a sângelui său.

Toţi s'au poticnit, căci nu puteau purta asemenea cuvinte tari. Chiar din cei 70 de ucenici, mulţi s'au scandalizat şi-au început să părăsească pe Isus. Deci a întrebat Isus pe cei 12: Nu vreţi şi voi să mă părăsiţi? Iar aceştia prin graiul lui Petru au răspuns: Doamne, la cine ne vom duce, tu ai cuvintele vieţii de veci şi noi am crezut şi am ajuns la cunoştinţa că tu eşti Hristosul, sfântul lui Dumnezeu (6, 59—69).

*Iată cât de alipiţi erau apostolii de dascălul lor.* Precum trupul omenesc în lipsă de aer şi hrană moare, aşa şi despre ucenicii Mântuitorului am putea zice că *respirau pe Hristos şi fără El, viaţa lor s'ar fi pustiit.*

Icoana acestei dezolări — fără Hristos — ne-o înfăţişează chiar Evanghelia.

Când Mântuitorul a fost prins mişeleşte şi dus la cruce grea şi la moarte amară, ucenicii înspăimântaţi s'au risipit.
— *Ce-au mai însemnat ei în acel moment?*

Domnul ne mai fiind cu ei, erau ca nişte morţi!

„Fără mine nu puteţi face nimic" (Ioan 15, 5). Aşa le spusese Domnul mai înainte şi iată într'adevăr cât de pustie le este viaţa în aceste clipe ale părăsirii, încât cuvintele de mai sus ar putea fi traduse: *„Fără mine sunteţi morţi"*.

### MÂNTUITORUL CAUTĂ SPRIJINUL UCENICILOR SĂI ATÂT ÎN BUCURII CÂT ŞI ÎN ÎNTRISTĂRI

La sfântul apostol şi evanghelist Luca 10, 17, 20 şi 21 — noi suntem martorii unei scene deosebite. Văzând rezultatul

propoveduirii ucenicilor săi, Domnul Isus tresaltă într'un elan de sfântă bucurie şi mângăiere.

La raportul ucenicilor: Doamne şi dracii se pleacă nouă întru numele tău, el răspunde: Văzut-am pe Satana ca un fulger din cer căzând.

*Şi apoi le înalţă îndată cugetele:* „Dar nu vă bucuraţi că duhurile se pleacă vouă, ci bucuraţi-vă mai ales *că numele voastre sunt scrise în ceruri*".

Ce să spun despre minunata rugăciune din v. 21.

Cât de minunată este scena aceasta. Nu ştiu dacă în întreaga Biblie mai găsim ceva la fel în acest sens. S'ar putea alătura tabloului schimbării la faţă de pe Tabor.

*Domnul se bucură în mijlocul ucenicilor săi, atunci când aceştia îşi îndeplinesc cu vrednicie şi cu zel misiunea lor.* Şi'n mijlocul acestei bucurii înalte se îndreaptă cu mulţumită către Părintele său ceresc.

* * *

*S'a bucurat Domnul!* Nu voi putea sublinia îndeajuns acest moment. *Cine i-a prilejuit această bucurie? Ucenicii săi, apostolii vestitori ai Evangheliei.*

* * *

*Stăpânul se bucură întru vrednicia slujitorilor săi,* atunci, astăzi şi în *toate veacurile.*

* * *

Dela acest tablou unic, atât de senin şi atât de sublim, să trecem la altul care ne înfăţişază pe Domnul Isus tulburat de întristare până la moarte (Matei 26, 36—43).

Ceasul cel greu se apropia. Mântuitorul trebuia să urce calvarul. Dar în faţa morţii de cruce, moarte de ispăşire a tuturor păcatelor întreg neamului omenesc, Domnul s'a cutremurat s'a tulburat foarte, întristându-se.

Acest lucru *l'a împărtăşit ucenicilor săi.* „Intristat este sufletul meu până la moarte; rămâneţi aici şi priveghiaţi împreună cu mine" (Matei 26, 38).

* * *

*Mântuitorul întristat de moarte!*

Şi'n această întristare al cui sprijin îl caută? *Dela cine aşteaptă întărire?* La cine apelează?

*La ucenicii săi:* „Rămâneţi aici şi priveghiaţi împreună cu mine".

Durerea însă i-a fost mare, când după rugăciunea cu sudori de sânge, întorcându-se, i-a aflat dormind.

Mâhnit peste măsură i-a mustrat: „Astfel, n'aţi avut putere să priveghiaţi, nici un ceas cu mine!"

* * *

Un mare cugetător francez, Pascal, interpretând acest moment zice:

„Domnul se luptă cu moartea iar ucenicii dormiau; dacă Mântuitorul ar fi în agonie până la sfârşitul lumii, nici un ochiu nu trebuie să se închidă în această vreme".

* * *

Intr'adevăr apostolii au pierdut un ceas care niciodată nu se va mai întoarce.



O singură dată a aşteptat Domnul mângăiere dela ei şi nu i-au putut-o da, fiindcă dormiau. Şi vai cât de triste au fost urmările acestui somn! Toţi au căzut, toţi s'au risipit. Petru a ajuns până acolo încât cu jurământ s'a lăpădat că nu a cunoscut pe Isus.

* * *

Celce priveghează pururea este mereu pregătit, deci ferit de căderi: „Priveghiaţi şi vă rugaţi ca să nu cădeţi în ispită".

ÎNCHEIERE

Am văzut în partea primă a celor expuse strânsa dependenţă şi alipire a apostolilor de Isus Domnul lor. Au fost apostoli în măsura în care au rămas alipiţi de Mântuitorul. Aşa şi cu vrednicia preoţească: ea este lucrătoare şi vie atâta vreme cât noi preoţii suntem în Duhul lui Hristos, legaţi de El cu sfinţenie.

In partea a II-a am văzut cum Domnul Isus caută sprijinul ucenicilor săi atât în bucurii, cât şi'n întristări. Adevăratul preot trebuie să fie treaz pururea, să privegheze

necontenit, pentru ca atunci când Domnul are nevoie de el, să nu doarmă, nici să fie ocupat cu alte griji, ci să servească cu iubire pe Hristos, Stăpânul său. In preot mai ales trebuie să se plinească aceste cuvinte ale lui Isus: „Fericită este sluga pe care Domnul venind, o va afla priveghind".

* * *

Pentru a se ridica la o astfel de vrednicie, preotul trebuie să se hrănească şi să se adape din belşug din izvorul Scripturilor sfinte. Citirea sârguincioasă a Bibliei este una din treptele ce ne urcă spre slujirea lui Hristos: Preoţia.

Se impune de asemenea şi citirea altor cărţi de conţinut mistic, religios, cărţi de meditaţie, ca d. ex. *„La picioarele Mântuitorului"* minunata prelucrare a dlui Ioan Moşoiu, apărută de curând în întregime.

In fine mai adaug: săvârşirea cu deosebită grije şi cu multă sfinţenie a sfintelor slujbe, tot atâtea trepte de înălţare şi de interiorizare a vieţii preoţeşti.



Trăim un veac de mari prefaceri sociale. In regenerarea societăţii omeneşti, Biserica lui Hristos este chemată să joace un rol de prim ordin. Biserica nu va putea juca acest rol dacă nu va putea dispune de o falangă de adevăraţi preoţi.

Societatea nu se reformează cu porunci, sfaturi sau legi, ci prin bărbaţi vrednici, prin apostoli plini de duhul ceresc şi de credinţă nestrămutată în Domnul Isus Hristos, piatra de temelie a vieţii celei adevărate. Sfârşesc prin acest postulat pe care ni-l adresează Mântuitorul:

„Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca văzând ei faptele voastre cele bune, să preamărească pe Tatăl vostru cel din ceriuri" (Matei 5, 16).

# TRĂIREA PRIN CREDINȚĂ A FERICITULUI AUGUSTIN

De Preot IOAN BUNEA

Viața fericitului Augustin este o viață de sbucium dar și o viață prodigioasă în câmpul teologiei și credinței creștine. In sufletul lui s'au îmbinat armonic virtutea credinței cu postulatele rigide și implacabile ale rațiunii. De multeori e cu neputință să observi dacă vorbește în numele teologiei sau în numele filosofiei, dacă vorbește despre existența lui Dumnezeu sau despre teoria cunoștinței. Profesorul E. Gilson spune că istoricul care încearcă să-l examineze pe Augustin an de an „souffre constamment de lui faire violence",[1] fiindcă metoda lui proprie este *digresiunea*. In centrul doctrinei augustiniene stă *harul* și *caritatea*, bine'nțeles fără a se exclude drepturile rațiunii în problema investigației științifice. Atât doar că i se precizează și determină mai deaproape sfera de activitate, îndrumat fiind și omul să pornească la orice investigație cu credința că rațiunea scrutătoare e de origine divină și nu poate activa decât în cadrele stabilite de Dumnezeu.

Gustul pentru preocupările filosofice i l-a dat citirea cărții lui Cicero întitulată „Hortensius". Problema de căpetenie care era abordată în această carte, era problema fericirii. Fericirea nu constă nici în posesiunea bunurilor pământești, nici în plăcerile simțurilor, nici în trăirea după fantezie, nici în posesiunea elocinței, ci în cunoașterea sau în căutarea adevărului; mai mult, fericirea se dobândește prin strădania către înțelepciune, care este și obiectul filosofiei.

Filosofia alcătuită de fericitul Augustin este iubirea de înțelepciune. Iubirea de înțelepciune constă în a cunoaște pe Dumnezeu, care este izvorul etern și nemărginit al adevărului. Posedarea acestei înțelepciuni ne aduce fericirea.

---

[1] E. Gilson: Introduction à l'étude de Saint Augustin, pag. 294.

Fericirea este inseparabilă de cunoştinţă. Aceasta este viaţa de veci ca să Te cunoască pe Tine unul adevăratul Dumnezeu şi pe care L-ai trimis, pe Isus Hristos (Ioan 13, 3). Cunoaşterea lui Dumnezeu aduce fericirea. In demonstrarea existenţei lui Dumnezeu, fericitul Augustin se deosebeşte radical de ceilalţi filosofi cari tratează această problemă. Cea dintâi preocupare şi grijă a lui este să demonstreze adeveritatea Sfintei Scripturi. Dealtcum în toată filosofia pe care o construeşte, sprijinul său este autoritatea dumnezeiască a Sfintei Scripturi, din care izvoreşte punctul său de plecare, *credinţa.* Deşi punctul de mânecare este credinţa, aceasta nu va dispensa pe om de cercetare, nici de demonstrare, ci *„credo ut intelligam"* va fi crezul său.

După conciliul Vatican, credinţa este o virtute supranaturală prin care, cu inspiraţia şi ajutorul harului lui Dumnezeu, ţinem de adevărate cele descoperite de El, nu pentru adevărul intrinsec al lucrurilor văzut cu lumina naturală a minţii, ci pentru autoritatea lui Dumnezeu care le-a descoperit, care nu se poate înşela, nici nu ne poate înşela.[1] In nota şi spiritul acestei definiţii, credinţa este o aderare la o cunoştinţă, o aderare dată unei mărturii nu în baza înţelegerii, ci în baza autorităţii celui care mărturiseşte.

Până să ajungă să-şi precizeze punctul de plecare şi să-şi echilibreze viaţa sufletească, s'a petrecut o întreagă tragedie în sufletul lui. Deşi primise în casa părintească o educaţie creştină prin mama sa Monica, dupăce studiază retorica, alunecă în mreaja maniheismului, care-i promitea soluţionarea mulţumitoare a problemelor numai cu ajutorul raţiunii. Maniheismul însă i-a adus numai deziluzii, fiindcă nu rezolva problema răului, care este o privaţiune a binelui, precum nici posibilitatea conceperii lui Dumnezeu ca o substanţă imaterială. Nu există nimic rău dacă purcede din divinitate; a fi e sinonim cu a fi bun. Ceeace l-a desgustat mai mult a fost contactul intim pe care l-a avut cu corifeii sectei maniheiste. Intrebând pe unul dintre ei, pe Faust, ce înţelege prin cele două principii (al binelui şi răului), acesta răspunse că sunt coeterne, dar nu de o putere egală. Greşala o găseşte Augustin în faptul că n'au conceput principiul binelui ca o perfecţiune.

[1] Citat după G. Brunhes: La foi et sa justification rationelle. pag. 17.

Dupăce pătrunde absurdităţile maniheismului, Augustin face încercări serioase pentru a se întoarce la credinţa creştină. Locul unde se va produce conversiunea va fi Milanul, unde predica vestitul episcop Ambrosiu, care va exercita o influenţă binefăcătoare asupra lui. Ambrosiu a reuşit să trezească în sufletul fericitului Augustin amintirile din copilărie, gândurile de cari a fost animat cândva.[1]

Deşi Ambrosiu îl sfătuise şi-i arătase necesitatea şi autoritatea Sfintei Scripturi, îndoiala persista în sufletul lui. Cu prietenul său Alip, ajunge într'o discuţie cu Pontitianus, ofiţerul lui Valentinian II. Intre altele se opresc asupra călugărilor din Thebaida şi Pontitianus povesteşte cum doi prieteni ai săi de grad superior au părăsit armele şi s'au devotat cu totul vieţii călugăreşti. Auzind acest lucru, Augustin se condamnă pe sine însuşi fiindcă „atâta timp cât n'am voit să mă gândesc asupra mea, eram oarecum ascuns îndărătul meu, deşi Tu Doamne m'ai adus în firea mea ca să-mi arăţi ruşinea, diformităţile, greşalele, murdăria şi rănile".[2] Augustin se retrage turburat cu prietenul său Alip în grădina aparţinătoare casei unde locuiau. Aici este torturat de crize nemaipomenite şi acestea nu constau numai dintr'o luptă internă, ci se exteriorizau prin suspine şi plânsete violente. Acest sbucium se continuă până în momentul când aude vocea unui copil care-i strigă: „Tolle et lege! Tolle et lege (ia şi citeşte)". Luând în mână Sfânta Scriptură, se opreşte la epistolele sfântului Apostol Pavel şi în special la următorul pasagiu: „Să nu trăiţi în bucurii şi ospeţe, în beţie şi neruşinare, în pismă şi neînţelegeri (Rom. 13, 13), ci să vă îmbrăcaţi în Hristos... Primiţi şi susţineţi pe cel slab în credinţă" (Romani 14, 1).

Citirea acestui pasagiu a contribuit mult la convertirea lui Augustin, dar nu numai atât, ci şi următoarea împrejurare, care i-a fost decisivă. „Se afla la Ostia, pe malul mării, pe punctul de a părăsi Italia şi a se reîntoarce în Cartagena sa iubită, spre a începe acolo noua luptă pentru triumful bisericii. Aici, în lumina blândă a înserării, stând în pervazul ferestrei larg deschisă spre mare, de vorbă cu mama sa despre marea fericire ce o simţea de a fi

[1] Confess. libr. I cap. XI.
[2] Confess. libr. VIII cap. VII.

revenit la dreapta credinţă şi de a se găsi astfel alături de Domnul, privind imensitatea mării din faţa sa şi bolta înstelată de deasupra ei, a simţit şi el şi pioasa sa mamă cum o lumină de o negrăită bucurie li se strecoară în sufletele adânc înfiorate şi copleşite de viziunea prezenţei Domnului. Cu ochii plini încă de această sfântă lumină, sfânta Monica a trecut spre cele veşnice. In noua perspectivă a acestei lumini, fericitul Augustin îşi revizuieşte încă odată sufletul, curăţindu-l de toate îndoielile gândului şi de toate impurităţile simţurilor. A întrebat atunci fericitul inspirat şi marea şi cerul, şi valurile şi stelele, şi cele ale pământului şi cele ale văzduhului, dacă ele sunt, dacă ele pot fi Dumnezeul său. Şi i-au răspuns pe rând şi valurile şi florile şi păsările şi stelele şi nourii şi îngerii: nu, nu suntem Dumnezeul tău; caută deasupra noastră; mai sus, tot mai sus, deasupra noastră, acolo vei găsi pe Dumnezeu, după care însetează sufletul tău. Şi purtat de valuri, vânturi, flori, astre, nori şi îngeri, sufletul lui Augustin, obosit de frământarea tuturor întrebărilor, aruncate tuturor văzduhurilor, ştiinţelor şi filosofiilor, se opreşte obosit şi fericit în faţa tronului Divinităţii, lângă care găsise însfârşit lumina, adevărata lumină, rostind cuvintele rămase celebre: Neliniştit e sufletul meu, Doamne, până ce se va odihni întru Tine. „Odihna în Domnul“ pe care o aflase sufletul lui Augustin este cheia adevăratei şi singurei cunoaşteri a Domnului, cunoaşterea prin credinţă şi prin iubire a Domnului“.[1]

Harul a triumfat, schimbând complect acest suflet sbuciumat. „Liber de grijile muşcătoare ale ambiţiei, ale avariţiei, ale linguşirilor ruşinoase şi ale voluptăţii“,[2] fericitul Augustin se contopeşte cu spiritul religiei creştine, al cărei apologet devine.

E de menţionat că în viaţa sbuciumată care i-a fost dat s'o guste, şi-a căutat uşurarea şi în filosofia lui Platon. Dar ea „n'a avut niciodată în spiritul său o valoare absolută, nici o autoritate care să-i fie proprie. Ea n'a fost pentru el decât o introducere la înţelepciunea Sfintei Scripturi, pe care tot-

---

[1] Ion G. Savin: Dumnezeu şi cunoaşterea Lui, în revista Fântâna Darurilor Mai 1933, pag. 160 şi 161.

[2] Confess. libr. IX cap. I.

deauna a respectat-o, deşi mult timp i-a fost literă moartă şi în curând a trebuit să-i devină unica lege".[1] In operele filosofice în general, găsia lucruri pe cari le va descoperi spre satisfacţia lui şi în Sfânta Scriptură. „Eu m'am pus cu aviditate, o Dumnezeul meu, să citesc augusta Ta Scriptură, inspirată de Duhul Sfânt şi mai presus de toate pe apostolul Pavel... şi eu începeam să recunosc că tot ce citisem în cărţile filosofilor, găsiam în mod egal în Scriptura Ta Doamne, dar cu ajutorul graţiei Tale".[2] A găsit în filosofia platoniciană elemente absolut identice cu cele din creştinism, dar prea puţin accentuate. A găsit vorbindu-se de har, de credinţă etc., a găsit expresii identice cu cele din Sf. Scriptură (ex.: reproducerea aproape literală a expresiei lui Moise când vorbeşte de Dumnezeu „Eu sunt celce sunt"), dar n'a găsit că acest Isus s'a făcut om şi a locuit printre noi, a venit la ai săi, dar ai săi nu l-au cunoscut ş. a. m. d. Logosul lui Platon nu se coboară în lume, ci se depărtează de lume, pe când în creştinism cuvântul se materializează, ia formă pământească pentru a îndrepta lumea?[3] Cu un cuvânt, ceeace l-a nemulţumit din toată filosofia lui Platon, a fost faptul că n'a găsit aici *umilinţa*, care este elementul de bază al creştinismului. „Filosofia greacă cunoaşte scopul, dar nu cunoaşte drumul mântuirii, pe care singur Isus Hristos l-a indicat credincioşilor săi. Filosofia luminează raţiunea, dar nu activează decât imperfect asupra voinţei. Platon m'a făcut să cunosc pe adevăratul Dumnezeu, Isus Hristos mi-a arătat calea către Dumnezeu".[4]

Filosofia platoniciană pe lângă aceia că i-a indicat scopul, l-a făcut să înţeleagă noţiunea imaterialului, i-a deşteptat gustul pentru invizibil şi trezeşte în profunziunea sufletului său sentimentul idealului, care îl atrage, îl farmecă şi-l seduce.[5]

Din tot ce am spus, punând în paralelă pe Platon cu creştinismul, reese următoarea concluzie: filosofia creştină preconizată de fericitul Augustin are ca punct central *umi-*

---

[1] Nourrisson: La philosophie de Saint Augustin, partea I, pag. 59.
[2] Confess. libr. VII, cap. XXI.
[3] Confess. libr. VII, cap. IX.
[4] Nourrisson, op. cit. pag. 67.
[5] Idem. 57.

*linţa.* Ori în drumul nostru de a cunoaşte pe Dumnezeu nu ne vom sprijini exclusiv pe puterile noastre proprii, ci pe ajutorul harului, care ne dă ca punct de plecare *credinţa.*

Dacă fericitul Augustin a ajuns la convingerea că trebue să plece dela un act de credinţă, aceasta se datoreşte lui Dumnezeu, care i-a înduioşat inima să creadă lucruri pe cari nu le-a văzut şi nu s'au petrecut în momentele pe cari le trăia, ci în trecutul îndepărtat. Dealtcum credinţa este în mod necesar legată de gândire, pe care raţiunea nu o poate elimina, nici contesta, ci constata;[1] credinţa e încrustată în structura vieţii noastre sufleteşti deodată cu celelalte facultăţi sufleteşti şi cunoaşterea lui Dumnezeu se face atât prin raţiune cât şi prin credinţă, bineînţeles raţiunea să nu fie trufaşă, să nu depăşască limitele credinţei.

La acest punct de reper voia să ajungă încă de mult, dar lipsit de actul iniţial al credinţei — rod al harului — care să împrăştie întunerecul din sufletul său „el mergea adesea ca acela care a trecut prin mâinile unui medic rău şi se teme a se mărturisi la unul bun, aşa şi sufletul neputând să primească vindecarea decât prin credinţă... refuza să facă voia Ta Doamne, care ai stabilit credinţa ca un leac salutar, a cărui înţelepciune minunată e capabilă de a vindeca toate rănile universului".

Credinţa este un act al gândirii, absolut necesar şi condiţia unei vieţi sociale sănătoase. Majoritatea cunoştinţelor noastre ni le-am însuşit nu după o verificare personală, ci au ca temeiu încrederea noastră în mărturia altora. Noi ne iubim părinţii nu fiindcă avem dovezi despre filiaţia noastră, ci împărtăşim şi mărturisim această iubire în baza autorităţii părinţilor. Sau cum spune G. Brunhes: „Copilul nu poate fi educat decât graţie credinţei pe care o dă cuvântului părinţilor. Elevul nu poate fi instruit decât pentrucă el crede în cuvântul învăţătorului şi aceasta fără o verificare personală în majoritatea cazurilor. Chiar savantul nu cunoaşte decât prin credinţă aproape tot ce nu se rapoartă la domeniul său special de cercetare şi chiar pe acest teren el este obligat să admită o mulţime de date cari nu ţin deloc de o observare sau de o verificare personală".[2]

---

[1] I. G. Savin: Cultură şi religie, pag. 54.

[2] G. Brunhes: op. cit. pag. 21.

In religie, credinţa este în câmpul ei de activitate. Faptele şi cuvintele lui Isus Hristos ne aduc nemumărate mărturii. Viaţa şi faptele Lui — atestate de martori oculari — trebue să le primim fără a le supune scrutării intelectuale, în baza autorităţii lor dumnezeeşti. *Credinţa precede, inteligenţa o urmează. Si non potes intelligere, crede ut intelligas; praecedit fides, sequitur intellectus.*[1]

Din textele lucrărilor fericitului Augustin reiese clar că raţiunea este insuficientă pentru a conduce pe om la înţelepciunea supremă în care e întruchipată fericirea pe care o caută. Cu ajutorul raţiunii omul poate să cunoască adevărul din lumea imediată, dar nu se poate ridica până la originea adevărului. Ea este un izvor de informaţie naturală, dar nu este unica putere prin care se poate scruta adevărul. In căutarea oricărui adevăr trebuie să avem ca punct de plecare *credinţa*, chiar şi în demonstrarea existenţei lui Dumnezeu trebuie să pornim cu credinţa în El; bineînţeles aceasta nu dispensează de cercetare, ci ne dă siguranţa că încercarea noastră va fi succedată de reuşită şi vom ajunge la ţinta urmărită: *fericirea*. Aceasta e calea cea mai perfectă aici jos, iar cunoaşterea adevărată o vom avea în viaţa cealaltă, în „Cetatea Domnului".

In prima parte a vieţii îşi propune să se ridice dela raţiune la credinţă, dela cunoştinţa naturală la înţelegerea credinţei revelate. Dar această metodă îi aduce desechilibrul sufletesc şi constatând ineficacitatea ei, o părăseşte. Dupăce devine membru devotat al bisericii, adoptă metoda care ia ca punct de plecare credinţa, căreia îi urmează raţiunea pentru a o ilumina. Augustin nu despoaie raţiunea de orice putere, ci o consideră pervertită, iar firul ei călăuzitor nu este îndrăsneala, ci umilinţa. Umilinţa face parte integrantă din credinţă, iar terenul de muncă al raţiunii este în limitele credinţei, al cărui conţinut îl explorează raţional filosofia augustiniană.[2]

„El stabileşte raportul dintre raţiune şi credinţă în fraza lapidară: Intellige ut credas, crede ut intelligas; temeiurile ce ne îndreptăţesc să admitem şi să primim principiile cre-

[1] E. Gilsson: op. cit. pag. 33 — note subliniare.

[2] E. Gilson: op. cit. pag. 39.

dinţei sunt şi de ordin raţional. Cine spune raţiune, nu exclude prin aceasta credinţa. Ambele, raţiune şi credinţă, se complectează. Ca să crezi, trebuie să înţelegi şi ca să înţelegi, trebuie să ai credinţă. Ea recta intentio (înţelegere) est quae proficiscitur a fide. Certa enim fides utcumque incohat cognitionem; cognitio vero certa non perficietur nisi post hanc vitam, cum videbimus facie ad faciem (1 Cor. 13, 12).[1]

* * *

Metoda fericitului Augustin este de o actualitate stringentă. Augustin are o metodă foarte umană pentru a prezenta şi a face să fie adoptată calea credinţei sale.[2]

Augustin este actual prin mediul unde a trăit şi prin propria sa experienţă.[3]

Mediul în care a trăit fericitul Augustin era răscrucea a două lumi cari îşi disputau dreptul la viaţă. Deoparte păgânismul în agonie, iar de altă parte creştinismul în drum spre viaţă, spre consolidare şi afirmare. Viaţa sufletească a omenirii oscila nehotărâtă între o lume care o deposedase de conţinut şi sens şi între alta a cărei realitate abia se întrezăria. Păgânismul deşi purta în el germenii disoluţiei, făcea ultimele eforturi să-şi vădească şi să-şi afirme vitalitatea pierdută, dar fără rezultat.

Lumea de astăzi se aseamănă în largă măsură cu epoca de atunci; păgânismul încearcă să-şi recucerească imperiul de odinioară. „Revoluţia care mocneşte şi clocoteşte în craterul popoarelor nu anunţa ea sfârşitul unei lumi şi incertitudinea neliniştită a zilei de mâine? Pesimismul nu cuprinde multe spirite şi nu întâlnim oameni cari doresc să moară înainte de apariţia sinistrelor evenimente cari ne ameninţă?“ Fericitul Augustin prin căderea şi ridicarea sa, precum şi prin sufletul său, se încadrează în actualitate. Puterea lui de a raţiona, dragostea desinteresată faţă de înţelepciunea absolută — în care e întruchipată fericirea, — ştiinţa sa universală în apărarea şi expunerea credinţei, fascinează fiinţa noastră a tuturora şi ne face să aruncăm cu viteţie

[1] Preot Cicerone Iordăchescu: Istoria vechii literaturi creştine, partea II, pag. 227.

[2] Ch. Despiney: Le chemin de la foi d'après Saint Augustin, pag. 406.

[3] Ch. Despiney op. cit. pag. 407

anarhismul care încearcă să se strecoare în sufletul nostru de astăzi, prea adesea apăsat de „neopăgânism".

Am spus că actualitatea fericitului Augustin iese în relief şi prin propria sa experienţă. Căderile lui îl apropie de noi, iar ridicarea este un sentiment pentru cei rătăciţi. Exemplul vieţii lui este un mijloc de a apropia de creştinism pe cei indiferenţi şi pe cei necredincioşi. Suferinţa lui pentru cucerirea adevărului e concludentă şi edificatoare. In această privinţă Augustin spunea: „Tu, Doamne Dumnezeul meu, ai decretat ca pământul să producă sub picioarele mele mărăcini şi spini şi să fie lucrat pentru câştigarea pâinii".[1] Eu, sărac şi nenorocit, mă credeam cu aripi şi părăseam cuibul. Dar în loc să-mi iau sborul, am căzut la pământ. Domnul a avut milă de mine. Nevoind să mă vadă strivit printre trecători, El m'a ridicat şi m'a pus în cuib".[2] Dupăce se sbate în cele mai mari rătăciri şi trăieşte clipe de sbuciumată viaţă sufletească, devine fericit, fiind primit în sânul adevărului credinţei prin autoritatea maternă a bisericii. Işi echilibrează sufletul „juxta crucem", împăcând pretenţiile raţiunii cu adevărurile credinţei şi lăsând ca un testament cuvintele cari au făcut începutul şi plinirea conversiunii sale „Tolle et lege", obligându-ne să le spunem tuturor celor rătăciţi dela drumul adevăratei credinţe şi să le arătăm roadele produse de conversiune în sufletul marelui teolog apusean. Trăirea vieţii creştine dă adevăratul sens filosofiei fericitului Augustin şi raportul de armonie şi conlucrare dintre raţiune şi credinţă, nu poate fi înţeles decât ţinând seamă de raportarea creştinismului la viaţa de toate zilele. Punctul de vedere al fericitului Augustin referitor la problema raportului dintre raţiune şi credinţă se potriveşte întru toate cu cuvintele sfântului apostol Pavel: „Iar cuvântul meu şi propoveduirea nu stăteau în dovezile meşteşugite ale înţelepciunii omeneşti, ci în dovedirea Duhului şi puterii. Aşa încât, *credinţa voastră să nu-şi aibă temeiul în înţelepciunea oamenilor, ci în puterea lui Dumnezeu*" (I Cor. 2, 4—5).

[1] Confess. IV, 16.

[2] Citat după Despiney: op. cit. pag. 408.

# DOCTRINA ROMANO-CATOLICĂ DESPRE INDULGENŢE[1]

De Pr. SIMION RADU

*I. Noţiunea, momentele fiinţiale şi felurile indulgenţelor.*

In numărul 3—4, 1936 al acestei reviste, punând problema deosebirilor simbolice între Ortodoxie şi confesiunea romano-catolică privitor la sf. Pocăinţă, am anticipat că pe lângă învăţătura despre canon sau satisfacţiune, pe care subiectul acestei taine trebue să o dea justiţiei divine, cea adânc lezată prin păcate mari şi felurite, mai este încă şi doctrina despre indulgenţe, care se leagă organic de prima — de satisfacţiune — şi aceasta la rândul ei, se clădeşte nemijlocit pe dogma „tezaurului faptelor prisositoare".

In cele ce vor urma, ne-am propus ca să expunem şi examinăm această diferenţă doctrinară care marchează o desăvârşită îndepărtare dela căile autentice apostolice şi dela învăţătura Bisericii primare, care exprimă integral voinţa Mântuitorului Hristos.

Prin indulgenţe „se înţelege iertarea pedepsei temporale, datorită încă dreptăţii dumnezeeşti pentru păcatele iertate deja în ce priveşte vina şi pedeapsa lor externă, care iertare se dă de superiorul legitim (papa dele Roma), în afară de sacramentul penitenţei, prin aplicarea tezaurului bisericii".[2] Ele se numesc direct „iertarea pedepsei" şi nu numai „deslegare", ca să li se poată extinde sfera şi în afară de cei vii, — la care de fapt sunt „deslegare";[3] la cei morţi, „în formă de ajutor sau întrepunere".[4]

Momentele fiinţiale sunt următoarele:

1. Obiectul. Acesta-l constituesc pedepsele temporale pentru satisfacerea dreptăţii divine pe cari păcătosul trebue,

---

[1] Continuare din „Revista Teologică" Nr. 3—4, 1936.

[2] V. Suciu o. c. p. 4›3.

[3] Aşa le numeşte Comoroşan o. c. p. 654.

[4] V. Suciu o. c. p. 483.

sine qua non, să le îndure, fie aici pe pământ, fie dincolo, în purgator,[1] chiar şi dupăce i s'a iertat — pe temeiul meritelor Domnului Hristos — vina şi pedeapsa veşnică în sf. taină a Pocăinţei.

2. Efectele sf. Pocăinţe nefiind generale asupra urmărilor păcatelor, subiectul poate scăpa, în parte sau total, de pedepsele temporale, substituindu-se în faţa dreptăţii dumnezeeşti prin meritele prisositoare ale Mântuitorului Isus Hristos, cari constituesc un „tezaur".[2] La acest „tezaurus supererogationis meritorium" aparţin încă şi suferinţele Sf. Fecioare Maria şi ale tuturor Sfinţilor[3] căci „mulţi dintre sfinţi, iarăşi suferiseră mai mult decât ar fi fost ei datori să sufere pentru păcatele lor".[4]

3. Aceste merite, depozitate în Biserică, alcătuesc o comoară de mult preţ pentru mântuirea sufletelor şi stau la dispoziţia papii şi a episcopilor, cari au puterea şi dreptul de a împrumuta din aceste fapte bune acelora cari sunt în deficit cu ele — adică de a da indulgenţe. Ele constau deci în suprimarea sau reducerea pedepselor temporale în anumite condiţiuni, sau „în schimbarea unor pedepse neplăcute cu altele mai plăcute".[5] Aceste eliberări, scutiri sau favoruri, se pot acorda chiar şi celor morţi, din purgator.

Indeosebi papa are puterea să ia din acest tezaur prisositor, nu numai în cazuri rare, speciale, dar şi pentru a împărţi celorce au trebuinţă de ajutor moral scăpare de pedepsele vremelnice pentru păcate. „El poate da indulgenţe chiar pentru cei din purgator. Şi câştigarea de cât mai multe indulgenţe, ca să nu suferi în purgator, e un lucru foarte bun".[6] In sfârşit:

4. Indulgenţele nu se pot da niciodată în mod gratuit,[7] pentrucă în acest caz n'ar mai exista ideea de satisfacţie şi s'ar vătăma dreptatea lui Dumnezeu. Meritele Domnului Hristos oferă însă, prin indulgenţe, scutiri aşa de mari de pedepse ca nici o altă faptă bună, dar condiţionat, căci „cel

---

[1] Sevednischi o. c. p. 65.
[2] Comoşan o. c. p. 654.
[3] Mihălcescu: Compendiu de „Teologie Simbolică", Bucureşti 1902, p. 175.
[4] V. Suciu o. c. p. 493.
[5] Mihălcescu o. c. p. 175.
[6] Idem o. c. p. 176. [7] Idem o. c. p. 175.

scutit trebue să dea o sumă de bani pentru binefacere şi să îndeplinească o altă obligaţie dată de biserică.[1]

Ţinem la acest loc să spunem şi câteva cuvinte despre împărţirea sau felurile indulgenţelor. După un mare teolog papistaş modern, Ioseph Pohle, ele sunt:[2]

*A)* Universale şi locale, pentru toată lumea, sau pentru un cerc mai restrâns, o localitate.

*B)* Vecinice şi vremelnice, dacă se dau pentru totdeauna, pe un an întreg, sau pe un timp limitat.

*C)* Reale, dacă se leagă de întrebuinţarea unui obiect, şi personale, date unor persoane sau orduri călugăreşti etc.

*D)* Sărbătoreşti sau solemne şi nesolemne, comune, date cu prilejul unei sărbători, sau după o rugăminte etc.

*E)* După extensiunea lor, după cuprins, pot fi:

*a)* Plenare, cari iartă toate pedepsele temporale,[3] astfel încât în purgator nu se mai ispăşeşte nimic.

*b)* Parţiale, când aceste pedepse se şterg numai în parte, din anumite motive, ştiute de distribuitori.

Dintre indulgenţele plenare, cele mai ideale şi deci mai râvnite de toţi, sunt cele jubiliare, cari la început erau generale şi se dădeau din o sută în o sută de ani, apoi din cincizeci în cincizeci, iar mai târziu, „ieftinindu-se", se puneau „în vânzare" chiar şi la 25 ani, ca şi la urcarea pe scaun a unui papă.

*F)* In sfârşit, mai avem încă indulgenţele pentru cei vii şi pentru cei aflători în purgator.

Cât priveşte valoarea subiectivă a indulgenţelor pentru romano-catolici, e foarte mare şi chiar de nepreţuit folos, întrucât ele, dupăcum zice I. Dehare în catehismul său,[4] dacă sunt date pentru 40 zile sau 7 ani etc., te scapă de a mai face atâta pocăinţă pentru păcate, cât răstimp cuprind. Din aceasta rezultă că, „ne mai fiind nevoie de pocăinţă de luni şi ani întregi[5] este deajuns să cumperi cu bani numai o indulgenţă, să faci anumite pelerinage etc., ca să nu mai suporţi nici un fel de greutate a canonului. Lucru simplu şi extrem de ispititor, căci, să ne întrebăm sincer: cine n'ar face această schimbare ieftină? Desigur toţi! Şi apoi în

[1] Idem o. c. p. 176.
[2] Idem. Dogm. Sot. 197. [3] Idem. Simb. 177.
[4] Mihălcescu, Dogm. Sot. 198. [5] Idem, 198.

cazul acesta, locurile din împărăţia lui Dumnezeu ar fi numai ale bogaţilor zilei. E aici un formalism sec, îndeaproape înrudit cu fariseismul jidovesc al Vechiului Testament, care caută mântuirea prin forţa legii.

Dar ceva mai mult: Cineva poate să cumpere chiar mai multe indulgenţe decât are trebuinţă personal. Aceasta pentrucă zic romano-catolicii, 1. „Se poate că indulgenţa n'a fost plenară din cauză că primitorul n'a pronunţat un cuvânt din rugăciune. 2. Dacă credinciosul are indulgenţe ce prisosesc nevoile sale sufleteşti, le poate da altuia, să-şi agonisească iertarea şi graţie mai mare".[1]

Intr'adevăr, în teorie doar, se impune celuice primeşte indulgenţa, ca să fie iertat de pedepsele veşnice, să se pocăiască. Dar cu aceasta cad într'un „non-sens" cu întreaga învăţătură despre indulgenţe, care, într'acest caz, depinde de taina sf. Pocăinţe, „ceeace teologii romano-catolici nu o pot admite".[2]

Şi în afară de aceasta, cum se poate cere această condiţiune dela toată lumea, fără excepţii, mai ales atunci când se dă o indulgenţă jubiliară? Oare toţi să aibă acea pregătire sau dispoziţie internă, sufletească, în stare de a-l face să primească o indulgenţă cu folos — pentru mântuirea de toate pedepsele? Exclus! Primitorul indulgenţei nu se pune de loc în legătură internă cu acele persoane cari împrumută, fie pentru el numai, o faptă externă[3] în mod mecanic.

Este deci evident că, pusă astfel această problemă atât de covârşitoare în însuşirea mântuirii, ne găsim în faţa unei doctrine pe dea'ntregul eronată şi străină de spiritul creştinismului adevărat, care cere o colaborare strânsă internă cu Dumnezeu şi impune un raport intim, personal de filiaţiune.

De aceea rămâne, ca în cele următoare, s'o combatem pe măsură ce o vom examina şi arăta contrazicerile ei de fond, cum şi netemeinicia ei scripturistică şi tradiţională.

(Va urma)

[1] Mihălcescu, Simb. 178.
[2] Idem, Dogm. 199.
[3] Idem, Simb. 178.

# *ATITUDINI*

## *REGIMUL SECTELOR DIN ROMÂNIA*

### *I. CUPRINSUL RECENTEI DECIZII A MINISTERULUI CULTELOR*

*„Monitorul Oficial" nr. 93 din 21 Aprilie a. c. (p. 4078—4080), publică o decizie proaspată a ministerului Cultelor în chestiunea sectelor din România. Dacă venirea ei — de care ne bucurăm fără doar şi poate — înseamnă un progres faţă de cele anterioare şi începutul unei noui rânduelì în reglementarea neorânduelilor cauzate românismului de către secte, chestiunea aceasta vom încerca s'o examinăm pe'ndelete într'un număr viitor. Deocamdată, să vedem pe scurt ce glăsueşte decizia pomenită.*

*Toate asociaţiunile religioase cari propagă doctrine de aşa natură încât să vatăme legile de organizare ale statului şi instituţiunilor sale şi cari prin practicile lor rituale contravin bunelor moravuri şi ordinei publice, sunt cu desăvârşire interzise. Asta, în principiu.*



*Decizia ministerială înşiră la categoria acestor grupări religioase puse în afară de lege, următoarele secte indentificate până acum: 1.* **Asociaţiile mileniste** *(sau, cum îşi mai zic, „Asociaţia internaţională a studenţilor în Biblie", „Martorii lui Dumnezeu Iehóva", „Societatea de Biblii şi Tratate"); 2.* **Penticostaliştii**; *3.* **Biserica lui Dumnezeu Apostolică**; *4.* **Pocăiţii**; *5.* **Nazarenii**; *6.* **Adventiştii reformişti**; *7.* **Secerătorii**; *8.* **Hliştii**; *9.* **Inochentiştii** *şi 10.* **Stiliştii**. *Casele de rugăciuni ale acestor secte vor fi închise de organele poliţieneşti iar membri lor vor fi pedepsiţi conform noului Cod penal. Măsurile represive ating şi tipografiile cari înlesnesc imprimarea cărţilor religioase ale acestora (art. 1).*

**Baptiştii, Adventiştii** *de ziua a şaptea şi* **Creştinii după Evanghelie** *(cred că decizia amintită se gândeşte la „Darbişti"), vor putea activa mai departe, ţinând seamă de anumite dispoziţii şi reînoindu-şi autorizaţia de funcţionare în termen de şase luni dela publicarea deciziei în chestiune (art. 4 şi urm).*

*Pentruca o asociaţie religioasă să poată fi recunoscută, trebue să aibă minimum 100 membri bărbaţi, cetăţeni români şi capi de familie, cari vor dovedi oficial că nu aparţin altui cult recunoscut de lege (art. 3). Ea mai trebue să aibă local propriu — şi corespunzător — de rugăciune, care să se afle la o distanţă suficientă de — şi nu pe aceeaşi stradă cu — localurile altor culte, pentru a se evita orice manifestaţii provocatoare (art. 8, punct 3).*

*Orice asociație religioasă recunoscută depinde direct de ministerul Cultelor (art. 14).*

*Predicatorii sectari trebue să fie cetățeni români, majori, să nu fi fost condamnați, să aibă în afară de pregătirea profesională cel puțin 4 clase secundare și autorizația ministerului (art. 15). Atacurile împotriva altor culte și prozelitismul — inclusiv oferirea scrierilor sectare de către colportorii lor membrilor altui cult — sunt interzise (art. 17).*

*Sectele nu pot sta în dependență față de organizațiile similare de peste hotare. Accesul sectarilor din străinătate la desbaterile administrative ale sectelor dela noi, e interzis. Ei pot participa însă ca „oaspeți", cu autorizația ministerului Cultelor, la congresele lor anuale (art. 18).*

*Sectele vor ține evidență, cu registre în regulă, de starea lor materială. Ajutoarele primite din străinătate — direct sau indirect — nu vor putea fi acceptate decât cu autorizația aceluiași minister. Iar de se va constata că ajutoarele acestea au fost întrebuințate spre scopuri protivnice intereselor statului sau păcii interconfesionale, se vor aplica sancțiuni până la anularea autorizației de funcționare a sectei împricinate (art. 22)*

## *PENTRU IZBÂNDA LUI HRISTOS*



*Dintr'o inimă care se umpluse demult, I. P. Sf. Mitropolit Nicolae a vorbit — vreme de vre-o patru ceasuri neîntrerupt — protopopilor din arhiepiscopie, adunați la sfat bun Miercuri 12 Maiu a. c., în aula Academiei teologice „Andreiane". Conferința a fost un adevărat eveniment ortodox. Ea a îmbrățișat toate fețele vieții bisericești și ale activității preoțești, reducându-le în ultimă analiză la un singur punct: Hristos, din care pleacă și la care se întorc toate lucrările ce se săvârșesc în Biserica Lui.*

*Punctul de plecare al neîntrecutei expuneri i-a fost îmbiat înaltului Ierarh de amintirea încă proaspătă a praznicului Învierii Domnului. Aceasta stă în inima Ortodoxiei. Învierea creiază convingerea despre dumnezeirea lui Isus. Ea-i temeiul propovăduirii noastre, care trebue făcută exclusiv „în Hristos". Să capete glas amvoanele, să se vestească Hristos din inimi robite de credința în El, cu cuvinte cumpătate, dar fierbinți. Slujbele sfinte să se facă regulat, cu-o râvnă și-o demnitate vrednică de Cel ce se preamărește în ele. Sf. biserici să fie ținute într'o curățenie exemplară și 'ndeosebi sf. masă pe care tronează „Mirele". Hristos vrea ca toată lumea să fie a Lui. Să se dea deci deosebită atențiune Oștii Domnului, Reuniunilor de femei și educației tineretului în școala primară și 'n societatea „Sf. Gheorghe".*

*Un întreg program care trebue să capete trup. Și mai ales o întreagă atitudine față de nevoile turmei Sale, pe cari I. P. Sf. Mitropolit Nicolae le vrea rezolvate exclusiv „în Hristos".*

*GRIGORIE T. MARCU*

# MIŞCAREA LITERARĂ

*Anton Huonder:* LA PICIOARELE MÂNTUITORULUI; Scurte meditaţii pentru preoţi; vol. II: Noaptea Patimilor; prelucrate în româneşte de Prof. Ioan Moşoiu, „Seria Teologică" Nr. 8, Sibiu, Arhidiecezana, 1937; 282 p.; Preţul Lei 125.

Am credinţa că astăzi, mai mult ca altădată, mult mai mulţi ochi se 'ndreaptă spre cer, mult mai multe suflete odihnesc pe muchea de lumină a gândurilor desrobite de tirania unui veac materialist şi ateu, căruia vremea noastră a început să-i întoarcă spatele. Desigur că mâna lui Dumnezeu lucrează aici. Dar, Dumnezeu nu oferă niciodată darurile Sale bogate mai cu îmbelşugare ca atunci când i le ceri în rugăciuni fierbinţi, la cari uneşti silinţele tale în scopul câştigării binecuvântărilor râvnite de tine. Deaceea cutez a spune că aurora unei mai adânci vieţi duhovniceşti pe care ne-o flutură pe dinaintea ochilor zilele ce le trăim, e atât darul lui Dumnezeu cât şi al strădaniilor de zi şi noapte ale celor cari, în numele Lui, cu făclia adevărului Lui în mâini, alungă întunericul cât s'a lăsat peste lume.



Biserica şi slujitorii ei posedă un întreg program de înduhovnicire a vieţii româneşti. Asta se ştie de mult. Că ea urmăreşte cu tenacitate îndeplinirea acestui plan, nu vor s'o ştie toţi. Dar, nu asta interesează aici, ci cu totul altceva: acest program va fi încoronat cu izbândă. Sunt cât se poate de sigur. Pentrucă Biserica lucrează dinlăuntru înafară. Ca să schimbe societatea omenească ea se nevoieşte să schimbe pe om. Iar ca să schimbe pe om, îi schimbă sufletul. Biserica trage toate consecinţele acestei metode sănătoase când începe acest proces de înoire duhovnicească dela „alfa", aşa dar cu proprii ei slujitori, pe cari îi vrea să fie întăriţi şi desăvârşit pregătiţi pentru orice lucru bun.

Gândul acesta, I. P. Sfinţitului Mitropolit *Nicolae* îi este îndeosebi scump. Il are la inimă de mult — de-o viaţă întreagă. Urmăreşte realizarea lui tot aşa de demult — de când era profesor seminarial. I. P. Sf. Sa cunoaşte cuvintele rostite cândva de Mântuitorul: *Doftore, vindecă-te pe tine însuţi* (Lc. 4, 23) şi le apreciază sensul. Numai cu un cin preoţesc înfierbântat pentru cele spirituale vei putea spiritualiza pe oameni. Deaceea I. P. Sf. Sa a început înduhovnicirea păstoriţilor Săi dela „alfa".

Cartea care-mi prilejueşte aceste gânduri a fost prelucrată în româneşte de dl prof. Dr. I. Moşoiu, pentru preoţi, din îndemnul I. P. Sf. Mitropolit Nicolae şi slujeşte scopului arătat mai sus. Primul ei volum a apărut acum zece ani. Al doilea, în pragul Invierii Dom-

nului din anul acesta. Condiţiunile tehnice excepţionale în cari a fost tipărit, rivalizează cu bogăţia conţinutului celor 125 de meditaţii.

Ii dorim cordial să fie citită — şi *trăită!*

GRIGORIE T. MARCU

*Preotul Petre Vintilescu*, profesor la Facultatea de teologie din Bucureşti: TROPARUL CEASULUI AL TREILEA IN RÂNDUIALA EPICLEZEI. Bucureşti, 1937.

Prea Cucernicia Sa Pr. profesor Petre Vintilescu a publicat în anul 1931 o lucrare intitulată: „Contribuţii la revizuirea liturghierului român". Intre alte, autorul a propus atunci şi aceea ca troparul ceasului al treilea să fie scos dinlăuntrul rugăciunii pentru sfinţirea darurilor euharistice şi aşezat înaintea acestei rugăciuni. Impotriva propunerii s'a ridicat Pr. Icon. V. Iordache, profesor de seminar, care într'un articol publicat în Cronica Romanului (Nr. 11, Nov. 1936) susţinea că e corect ca mai întâi să fie epicleza şi apoi troparul, deci să nu se facă nici o schimbare cu privire la locul troparului al treilea. In studiul de faţă, Pr. Prof. P. Vintilescu analizează punct cu punct toate argumentele pe cari le-a adus Pr. V. Iordache şi dovedeşte că autoritatea, tradiţia şi practica veche bisericească, că logica înlănţuirii ideilor, că succesiunea funcţiunilor cultului, că corespondenţa gramaticală a timpurilor din tropar şi epicleză precum şi citaţiile din literatura bisericească, nu aduc nici un temei pentru respectarea locului actual al troparului şi pentru întreruperea epiclezei. Deci troparul trebue mutat şi pus înaintea epiclezei.

Cu autoritatea omului adâncit în studiu şi cu toată priceperea profesorului specializat în problemele liturgice, Pr. P. Vintilescu îşi întăreşte poziţia pe care stă. Şi are mare putere fiindcă are şi deplină dreptate.

Pr. S. CÂNDEA

*Nicodim, Mitropolitul Moldovei* şi *Profesor I. D. Ştefănescu*: BIBLIA ILUSTRATĂ; Tipografia Sf. monastiri Neamţu, 1936; XVIII + 182 pag., + XCVI planşe afară din text; Preţul Lei 800.

Lucrarea aceasta, alcătuită de un mitropolit cărturar şi de un profesor artist — amândoi bine cunoscuţi obştei româneşti, amândoi „nume mari" — e negreşit un eveniment — nu numai al anului trecut, ci şi al vremii de după răsboiu. Fără a avea dimensiunile lucrărilor similare apusene, ea e o creaţie făurită pe măsura credinţei noastre creştine răsăritene. Şi aceasta-i ridică valoarea. „Biblia *ortodox* ilustrată" — acesta-i numele ei cel adevărat. Cele aproape o sută de planşe cari ilustrează locurile alese, poartă pecetea artei creştine răsăritene. E drept că ele nu atrag ca o pictură rumenă de sfânt apusean. Inţelesul lor se descifrează cu greu şi această descifrare presupune pe lângă un ochiu de artist, o pregătire de teolog. Pentrucă „icoana" (imaginea), în gândirea Bizantinilor este un simbol şi, în acelaş timp, o dovadă a dogmei — spune dl prof. Ştefănescu (p. 128). Chipurile înşirate pe zidurile bisericilor, de cele mai multe

ori, nu au mai nici o individualitate. Mai mult ori mai degrabă „idei", şi nu oameni care-şi trăiesc viaţa acolo pe ziduri; prea puţine personaje istorice, şi mai mult instrumentele unei cugetări dinadins învăluite: în primul rând şi în cel mai înalt grad, o pictură intelectuală. Lămurirea unei opere de artă bizantină nu e la îndemâna amatorului fie-i spiritul cât de ales şi vederile cât de luminoase. Nu slujeşte la nimic să încerci să ghiceşti, trebue să cunoşti. E nevoe să ştii ce carte a avut sub ochi artistul sau, cel puţin, de nu anume cartea, trebue să afli din ce mare lucrare a gândirii religioase i-a izvorât opera. Citirea teologilor, a misticilor, a sfinţilor părinţi este datoria de căpetenie a celuice vrea să înţeleagă arta picturii religioase bizantine, şi în general arta evului mediu".

Am reprodus înadins acest fragment din bogatul studiu explicativ asupra artei creştine în primele veacuri şi evoluţia ei la Bizanţ şi în Orient (p. 119—130), ce urmează locurile alese ilustrate ale Sf. Scripturi. Un tot atât de util studiu introductiv în Biblie (p. I—XVIII) deschide textul acestei lucrări merituoase.

Costul ei nu ne impiedecă s'o recomandăm cu entuziasm, fiindcă orice carte bună-i scumpă. Ar fi de dorit să se găsească o modalitate de-a fi popularizată. Tocmai pentrucă-i ilustrată ortodox.

GR. T. M.

*I. Smotrici*, licenţiat în litere, profesor: GENEZA, Bucureşti, 1936.

Sub acest titlu, profesorul Smotrici publică, în condiţiuni tehnice foarte bune, textul Facerii cu traducere românească. In cadrul Facerii intercalează bucăţi valoroase din alte scrieri biblice. Astfel se redau următoarele capitole: I Regi cap. 5. (Judecata lui Solomon între cele 2 femei); Ezechiel cap. 37; I Regi cap. 2; II Regi cap. 4; I Regi 1; Isaia 42; 54; Osea 11—14; Amos 2, Obadia etc.

In multe cazuri traducerea nu e potrivită spiritului limbii noastre. Românul zice: Eva nu Hava, Noe nu Noah, corabie nu arcă, Sodoma nu Sedom, Gomora nu Gamora, Iosif nu Iosef.

Această colecţie de texte este folositoare pentru cei cari se ocupă cu limba originală a Sfintei Scripturi.

N. N.

*Iorgu D. Ivan*, doctor în Teologie: BUNURILE BISERICEŞTI IN PRIMELE ŞASE SECOLE. *Situaţia lor judiciară şi canonică.* Bucureşti 1937. Pagini 167.

Constatăm cu mare bucurie că literatura teologică românească se îmbogăţeşte an de an cu lucrări de înaltă valoare ştiinţifică. Alături de operele cari cuprind strădaniile unei vieţi întregi a unor renumiţi profesori de Teologie, apar în fiecare an tot mai multe lucrări, publicate de tineri proaspăt întorşi dela studii din străinătate. O asemenea lucrare este şi cea de faţă. Dl I. D. Ivan dupăce a studiat ani dearândul în ţară, în Franţa şi în Grecia, a început acum să dea rodul unor osteneli atât de laudabile. Studiul este temeinic

bazat pe izvoare originale şi lucrări publicate atât în limbile clasice greacă şi latină, cât şi în diferite limbi moderne. Dela început cetitorul constată că lucrarea este alcătuită cu metod, că este împodobită la tot pasul cu armătură ştiinţifică şi că este scrisă cu multă claritate. Aceste însuşiri ale studiului amintit vădesc pe autorul specializat în problemele Dreptului canonic şi bisericesc şi pe omul care a lucrat cu temeinicie, cu pricepere şi cu dragoste. Cartea are următorul cuprins: Introducerea, în care se tratează necesitatea şi dreptul Bisericii de a poseda averi. In partea I, autorul se ocupă pe larg cu situaţia bunurilor bisericeşti înainte de Constantin cel Mare, iar în partea II cu situaţia bunurilor bisericeşti dela Constantin cel Mare până la Iustinian. Problema este tratată şi privită din toate laturile ei în cele opt capitole ale lucrării. La sfârşit, autorul dă concluzia generală în care arată necesitatea şi scopul patrimoniului bisericesc, precum şi felul cum trebue administrat acest patrimoniu.

În afară de valoarea ei ştiinţifică, lucrarea dlui I. D. Ivan este şi de mare actualitate pentru discuţiile din Biserica ort. rom. şi pentru cele dintre Biserică şi Stat. Iată deci pe scurt motivele pentru cari o recomandăm cu toată căldura cetitorilor noştri.

Pr. S. CÂNDEA



Protopop Lt. Colonel *Ilie Hociotă:* ÎNVĂŢĂTURI MORALE PENTRU EDUCAŢIA OSTAŞILOR, Braşov, 1936; 116 p., Preţul?

Titlul cărţii arată limpede ce conţine şi cu ce scop a fost scrisă. Când o deschizi şi-o citeşti, te isbeşte varietatea chestiunilor tratate, cari ating toate momentele vieţii ostăşeşti, dela cele mai obicinuite, până la cele mai solemne. Ai în faţă un adevărat catehism al ostaşului creştin, în care explicarea credinţei face bună tovărăşie cu rugăciunile de fiecare zi, cu scurte tâlcuiri în spirit creştin al câtorva zile mari şi cu nimerite învăţături morale. Remarcăm cu plăcere fragmentele îndreptate contra pericolului sectar şi comunist.

Păr. Prof. Lt. Colonel I. Hociotă, şeful serviciului clerului C. 5 Armată din Braşov, ne-a dat în această carte măsura credinţei şi avântului cu care grijeşte să samene cuvântul lui Dumnezeu şi aplecarea spre tot lucrul bun în sufletul ostaşului român, care are nevoe şi de acestea, cel puţin tot atâta ca şi de puşcă, pentru a-şi face întreagă datoria faţă de glia strămoşască.

ZAHARIE RADU

# CRONICĂ

PRAZNICUL DELA MĂNĂSTIREA BRÂNCOVENEASCĂ. Se statornicise – sunt câţiva ani de-atunci — creştineasca datină ca 'n fiecare an, în Vinerea din săptămâna luminată, să se întreprindă pios pelerinaj la mănăstirea brâncovenească dela Sâmbăta de sus. Anul acesta, praznicul cădea pe ziua de 7 Mai, Vinerea Izvorului Tămăduirii. Mulţi din multe părţi, la glasul de părintească chemare al I. P. S. Mitropolit Nicolae, s'au nevoit a alerga la umbra voivodalului aşezământ mănăstiresc dela poalele Carpaţilor făgărăşeni. Auziseră credincioşii că le va fi dat de astă dată a vedea lucruri mai minunate decât pân' aci şi a se împărtăşi din plăceri şi bucurii cum n'au mai fost. Şi într'adevăr, ceeace aflaseră s'a împlinit întocmai. Căci s'au săvârşit acolo, la vatra mănăstirească, sfinte şi alese slujbe din partea a 4 arhierei: I. P. Sf. Mitropolit *Nicolae*, PP. SS. Episcopi *Nicolae* Colan al Clujului şi *Nicolae* Popoviciu al Orăzii şi P. S. Arhiereu-vicar *Vasile* Stan, înconjuraţi de un impunător sobor de 24 preoţi şi 4 diaconi.

Programul duhovnicesc s'a deschis cu sfinţirea celor 5 clopote, făcute danie mânăstirii de Banca Naţională a României, fraţii Alexandru şi Ioan Lapedatu, defunctul Ilie Floaşiu, comerciant-Sibiu, I. P. Sf. Mitropolit Nicolae şi banca „Albina".

A urmat apoi sf. Liturghie slujită în sobor, în cadrul căreia păr. Pavel Borzea a fost hirotesit întru protopresbiter pe seama Făgăraşului.

La sfârşitul sf. Liturghii, I. P. S. Sa a rostit o de tot frumoasă şi înălţătoare predică populară, în care a tălmăcit sfântul şi binefăcătorul rost al clopotelor. A mânecat dela prea cunoscutul dicton latinesc: „vivos voco, mortuos plango, fulgura frango". Clopotele chiamă pe cei vii la rugăciune, le aduc aminte de Dumnezeu şi de grija cu care sunt datori faţă de sufletul lor. Clopotele plâng şi pomenesc pe cei morţi. Clopotele frâng fulgerile, împrăştie vremea tare, alungă primejdia şi înseninează cerul. Dar clopotele nu risipesc numai furtunile tăriei: ele domolesc şi împrăştie şi furtunile sufleteşti. P. S. Episcop Nicolae al Clujului, într'o cuvântare însufleţită, şi-a mărturisit bucuria de a fi luat parte la măreaţa prăznuire dela sf. mănăstire brâncovenească. In sfârşit, după săvârşirea slujbei sf. maslu de către P. S. Nicolae Popoviciu şi P. S. Vasile de Răşinari, am ascultat şi graiul înţelept al ierarhului dela Oradea.

In după amiaza aceleiaşi zile a avut loc, sub streaşina ctitoriei voevodului Brâncoveanu, o minunată adunare a „Oştii Domnului", (veniseră la prăznuire şi mulţi credincioşi-ostaşi). Au vorbit domnii Ion Grigore Oprişan, cunoscutul literat şi misionar laic creştin dela Bucureşti, Păr. Gh. Secaş, dl Dr. Mircea Suciu-Sibianu dela Braşov

şi Grigore Forsea—Sibiu. Bucurie sufletească s'a simţit din destul şi cu acest binecuvântat prilej.

Aşa s'a încheiat bogatul în solemnitate şi cucernicie program desfăşurat în preajma mănăstirii lui Vodă Constantin Brâncoveanu.

ION SUCIU

ADUNAREA EPARHIALĂ. Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei noastre şi-a desvoltat lucrările anuale în zilele de 9—11 Maiu. Sesiunea s'a deschis în catedrala mitropolitană, prin magistralul cuvânt de început al I. P. S. mitropolit *Nicolae*. Folosind şi acest prilej festiv, înaltul ierarh al Ardealului a conturat în chip intuitiv situaţia actuală a Bisericii, starea diferitelor aşezăminte şi progresul fericit pe care îl vădesc din plin corporaţiile şi societăţile religioase ale Arhiepiscopiei. Prin câteva aprecieri elogioase, I. P. S. mitropolit a adus înaintea asistenţei chipul luminos şi harnic al marelui ardelean Parteniu Cosma.

În afară de deputaţii eparhiali, la cuvântul de deschidere al I. P. S. mitropolit Nicolae au fost de faţă şi câţiva alţi oaspeţi însemnaţi, între cari se numără următorii: dl *Al. Lapedatu*, preşedintele Senatului, dl *I. Lapedatu*, director la Banca Naţională, păr. prot. *Dr. I. Lupaş*, prof. univ., *V Stanciu*, prof. univ., etc.



In 10 şi 11 Maiu, lucrările Adunării au continuat în sala festivă a prefecturii judeţului, sub preşidenţia I. P. S. mitropolit *Nicolae*, de faţă fiind şi P. S. arhiereu-vicar *Vasile*. Mai întâiu a venit în şedinţă *raportul comisiunii organizatoare*, pe care l-a cetit dl *I. Sandu*, director. Folosind o metodă de act documentar, raportul înşiră momentele festive cari s'au desfăşurat anul trecut. Astfel sunt: hirotonirea întru arhierei-episcopi a nouilor ierarhi dela Cluj şi Oradea; serbările de 75 ani ale „Astrei", la Blaj, în prezenţa *M. S. Regelui* şi I. P. S. mitropolit *Nicolae;* trecerea clerului ardelean la Casa generală de pensii a statului; căminul de odihnă dela Sâmbăta de sus, pastorala ierarhilor noştri ardeleni împotriva comunismului şi hotărârile Sf. Sinod cu privire la francmasonerie şi amestecul preoţilor în politică.

Cuvinte mult grăitoare s'au purtat mai ales în jurul trecerii preoţimii la Casa de pensii, comunism şi francmasonerie. S'a putut constata, în sfârşit, că diriguitorii de azi ai treburilor publice au trebuit să recunoască şi să poftească preoţimea noastră nu numai la o glorioasă muncă în ogorul spiritual al neamului, dar şi la ospăţul dreptei răsplăţi. Dl deputat *A. Popa* a făcut câteva destăinuiri surprinzătoare cu privire la primejdia comunismului şi francmasoneriei. Dar un adevărat rechizitoriu împotriva acestor două curente distructive a rostit I. P. Mitropolit *Nicolae*. *Mărturisind mai întâi cum s'a ajuns la pastorala ierarhilor ardeleni împotriva comunismului şi roadele pe care le va recolta ea în marea massă a poporului, înaltul ierarh a ţinut să accentueze că mijlocul cel mai sigur şi mai puternic pentru combaterea numitului morb social, este o propagandă*

*vie şi susţinută, spre întărirea conştiinţei creştineşti. Conştiinţa creştinului să fie legată de ţinte supranaturale, iar omul să preţuiască veşnicul mai mult decât trecătorul. Un astfel de creştin poate rezista oricărei ispite.*

*Pe noi ne ameninţă comunismul dintr'un motiv mai mult de vecinătate. Dar potrivit împrejurărilor noui, noi putem rezista. Căci, dacă învăţătura lui Marx mai aruncă încă şi azi valuri în societatea omenească, totuşi se constată că materialismul istoric e perimat şi el însemnează cea mai întunecată concepţie ce a putut ieşi vreodată din capul unui om. Nu împrejurarea că suntem popor agricol ne poate feri de comunism, ci o conştiinţă de adevăraţi creştini.*

*Cât priveşte francmasoneria, aceasta reprezintă un fenomen dureros. Ea pescuieşte mai cu deosebire în rândul intelectualilor. Sf. Sinod a osândit-o pentru doctrina ei şi-i osândeşte, deasemenea, toate mijloacele prin care activează. Fac apel la intelectualii noştri şi-i invit să se depărteze total de francmasonerie şi să se realipească Bisericii strămoşeşti. Căci poporul nostru nu are nimic comun cu doctrina francmasonică. Noi avem instituţii proprii şi n'avem ce învăţa din nişte loji străine şi atee.*

*Hotărârile Sf. Sinod vorbesc în concret. Ele arată că francmasonii nu vor putea fi înmormântaţi cu slujbă creştinească. Deasemenea, unii ca aceştia nici n'au ce căuta în corporaţiile noastre bisericeşti. Iar dacă s'ar întâmpla să fie membrii pe undeva, aceştia trebue excluşi din mijlocul adevăraţilor credincioşi. Dacă nu ies de bună voie, apoi se cade să fie situaţi într'o consecvenţă cu ei înşişi: ori în Biserică, ori împotriva ei.*

Al doilea raport a fost acela al *Comisiunii bisericeşti* citit de păr. prot. *I. Duma.*

Raportul a arătat cu amănunte chipul în care s'a desfăşurat vizitaţia canonică a I. P. S. Mitropolit Nicolae în Secuime şi a P. S. arhiereu Vasile în părţile Hunedoarei. A remarcat importanţa congresului F. O. R., a congresului preoţesc dela Turda, a adunării antirevizioniste dela 1 Decemvrie, activitatea pastorală a preoţimii, Oastea Domnului, Academia teologică, şcoala de cântăreţi, bibliotecile parohiale, etc. Folosind constatări reale şi date statistice edificatoare, raportul ajunge la concluzia că în ogorul Bisericii se lucrează cu avânt şi cu o strădanie încununată de frumoase izbânzi.

In privinţa sectelor, se constată că acestea nu pot destrăma obştea noastră dreptcredincioasă. După expresia limpede şi plastică a I. P. S. Mitropolit Nicolae, *ele nici nu sunt altceva decât nişte improvizaţii aduse la noi de pe meleaguri străine. Ele nu inspiră o îngrijorare numai pentru religie, dar mai ales pentru unitatea noastră politică şi pentru cultura noastră naţională. Căci sectarii, în virtutea organizării şi a psihologiei lor specifice, sunt slabi cetăţeni şi anticulturali. Intinderea sectelor nu mai trebuie să aibă ca bază o desfrânată libertate de conştiinţă şi acţiune. Iar impro-*

*vizații de pe meleaguri străine nouă nu ne trebuiesc, căci nu ne-ar putea fi de nici un folos. Noi ne sprijinim doar sănătos pe o tradiție dusă până la apostoli.*

Constatări îmbucurătoare face însă mai ales *raportul comisiunii școlare și culturale*, citit de dl *I. Moșoiu*, director (Brașov). El aduce cuvinte vrednice pentru „brazdele proaspete" trase de F. O. R. — secția Sibiu, prin înjghebarea *Cursurilor de înviorare a credinței strămoșești* și *Cercului de studii religioase*. Și nu fără dreptate arată că școlile Bisericii fac spor frumos, crescând generația cea nouă în duhul tradiționalismului nostru ardelenesc și ortodox.

Pentru multele și rodnicele osteneli de o jumătate de veac, păr. prof. *T. Popovici* primește aprecieri elogioase și urări de viață lungă.

In sfârșit, *raportul comisiunii financiare*, citit de dl Dr. *I. Indrieș*, arată cât de darnic este poporul nostru. Căci anul trecut s'a dat pentru Biserică, în bani și materiale, peste *18 milioane Lei*.

Cum era și firesc, mecenatele *I. Mihu* încă a fost pomenit cu laudă și cu smerenie. In memoria acestui mare creștin și distins fiu al Bisericii, se va scoate un volum omagial, lucrat prin hărnicia și grija dlui prof. *S. Dragomir*.

După această bogată activitate, I. P. S. mitropolit *Nicolae* a închis sesiunea Adunării, cu o cuvântare luminoasă, la care a răspuns dl *Dr. A. Vlad* arătând că organizațiile bisericești se bucură de tot mai aleasă prețuire din partea generației de azi. Exprimând și mulțumirile Adunării pentru tactul și înțelepciunea cu care sunt conduse lucrările, arată mândria membrilor pentru faptul că în fruntea treburilor bisericești din Ardeal se află I. P. S. mitropolit Nicolae și alți ierarhi de netăgăduită valoare.

După aceea, înviorați și cu încrederea sporită, participanții se împrăștie. Ei au credința dreaptă că toate gândurile bune vor lua trup sub înțeleapta oblăduire a I. P. S. mitropolit Nicolae. Și credința lor nu are de ce fi deșartă.

D. CĂLUGĂR

*

COMEMORAREA LUI PARTENIE COSMA LA SIBIU. Ni drag trecutul că-i mare ca o zi de mare praznic înpărătesc; mare prin suferințe, mare prin biruințe, mare prin înaintașii cari l-au făcut așa.

In spuza lui răscolim adesea și comemorăm la veleaturi de ani mărețele-i figuri, pentruca la jarul nestins al dragostei lor de neam și lege să ne încălzim sufletele și să le aducem prinos de mulțumită și recunoștință. Astfel s'a comemorat în ziua de 9 Mai a. c. un veac dela nașterea lui Partenie Cosma. La sfârșit de liturgie, s'au înălțat rugăciuni de parastas din rost lin de Vlădică pentru odihna sufletului său și'n liniște de cimitir ectenii de cerere s'au rostit peste țărână uscată de mormânt. După masa dată la Bulevard, s'a început festivalul comemorativ la ora 6 p. m., în aula Academiei teologice „Andreiane".

In haină de sărbătoare își îmbracă cuvântarea solemnă I. P.

S. Sa Mitropolitul Nicolae, pentru a arăta vredniciile celui pomenit, cerând în încheiere ca Dumnezeu să-i răsplătească însutit dragostea şi munca pusă în slujba bisericii şi neamului.

Prin glasurile dlor Dr. I. Beu, Dr. V. Bologa, T. M. Păcescu, A. Boiu şi Dr. A. Vlad, diferite instituţii şi asociaţii, precum Guvernul şi Senatul, aduc acelaş prinos de recunoştinţă muncii lui neobosite în ogorul neamului. Corul studenţilor teologi a complectat restul programului. P. BRUDEA

† ADOLF DEISSMANN. In ziua de 4 Aprilie a. c. s'a săvârşit din viaţă, în vârstă de 71 ani, Adolf Deissmann, unul din cei mai proeminenţi cercetători în domeniul arheologiei şi filologiei biblice. După 10 ani de profesorat la Heidelberg, a trecut, în 1907, la catedra de Noul Testament dela universitatea din Berlin, ca succesor al celebrului Bernhard Weiss. Studiul special căruia Deissmann i-a închinat ostenelele sale de-o viaţă întreagă a fost caracterul particular al limbii în care s'a scris Testamentul Nou, aşanumitul dialect comun (κοινὴ διάλεκτος), care se vorbea pe vremea aceea în întreg imperiul roman.

In materie religioasă, Deissmann a fost un luteran evanghelic convins. El a reprezentat Germania la conferinţele dela Lausanne şi Stockholm, unde a vorbit în spiritul cunoscutului mesaj adresat omenirii de către Bisericile creştine. Cuvântarea lui s'a remarcat mai mult prin căldură evenghelică decât prin speculaţii doctrinare.

Acum 2 ani, când să păşească într'al 70-lea an al vieţii, marele cărturar german s'a retras dela catedra pe care a cinstit-o cu o pasiune rară şi cu un devotament excepţional.

Dela Adolf Deissmann ne-au rămas câteva lucrări de incontestabilă greutate şi valoare ştiinţifică.

Pomenim pe cele mai cunoscute: *Die neutestamentliche Formel „in Cristo Iesu"* (Marburg, 1892), cu care şi-a luat licenţa în teologie. E prima şi cea mai temeinică lucrare asupra acestui subiect. — *Paulus* (Tübingen, 1911, [2] 1925), în care, printre alte, spulberă îndoielile privitoare la paternitatea paulină a epistolelor rămase creştinătăţii dela marele Apostol al neamurilor. — *Licht vom Osten,* Das Neue Testament und die neuentdeckten Texte der hellenistisch-römischen Welt (Tübingen, 1908, [4] 1923), în care dovedeşte cu inscripţiile pe piatră şi papyrus descoperite în Orient, că limba cărţilor T. N. este greaca vorbită pe vremea aceea.

Profesorul Deissmann a avut elevi şi printre români. La celebrul său seminar de T. N. au lucrat cândva P. Sf. Episcop Nicolae Colan şi profesorul Dr. N. Terchilă dela Academia teologică „Andreiană". Toţi ceice l-au cunoscut şi l-au citit, l-au iubit şi apreciat. Căci profesorul Deissmann, pe lângă uriaşele sale posibilităţi ştiinţifice, poseda o inimă vibrantă şi entuziastă.

Studiile biblice pierd în el pe-un adevărat cap de coloană.

ION SUCIU

# NOTE ŞI INFORMAŢII

PREOŢII cei ce-şi ţin bine dregătoria de îndoită cinste să se învrednicească, mai ales cei ce se ostenesc în cuvânt şi în învăţătură, scria Sf. Apostol Pavel lui Timotei (I Tim. 5, 17). Unul din aceşti preoţi cu suflet entuziast, conştiincios în îndeplinirea diregătoriei sale, meşter în cuvânt şi adânc în învăţătură, este fără îndoială rectorul Academiei teologice „Andreiane" din Sibiu, Părintele Dr. *Dumitru Stăniloae*. Preţuindu-i aceste însuşiri alese, I. P. Sf. Mitropolit *Nicolae* l-a ridicat la demnitatea de protopresbiter. Pentru hirotesirea noului protopop, a fost aleasă Sf. Liturghie din dimineaţa Invierii Domnului.

Cinstea de care s'a învrednicit a se împărtăşi P. C. Sa, se răsfrânge şi asupra înaltei şcoale de teologie pe care Păr. rector Stăniloae o slujeşte cu tot devotamentul.

PATRIARHIA română face apel la toţi clericii şi mirenii cu pregătirea necesară şi cu dragoste pentru o asemenea lucrare, să colaboreze la tălmăcirea în româneşte a literaturii patristice. Condiţiunile de participare la această intreprindere, cei interesaţi le pot solicita Consiliului Central Bisericesc.

INZESTRAREA mănăstirilor ortodoxe cu pământ a devenit fapt împlinit. Cele 17.000 ha pădure şi 1000 ha teren cultivabil, votate prin lege, au fost deja distribuite. Din Arhiepiscopia de Alba-Iulia şi Sibiu, mănăstirea brâncovenească dela Sâmbăta de sus primeşte 1000 ha pădure, iar schitul dela Păltiniş 100 ha pădure.

REPERTORIUL muzicii bisericeşti dela noi a fost îmbogăţit cu liturghia talentatului compozitor dl *Sabin Drăgoiu*, cântată pentru prima oară la Timişoara, în Dumineca Floriilor.

EDUCAŢIA religioasă-morală a tinerilor premilitari se va face în biserică şi prin slujitorii bisericii. Aşa sună o dispoziţie recentă a înainte stătătorilor P. P.

Iată o măsură care ne bucură sincer.

DE ACUM înainte, ziua morţilor se va prăznui de ortodocşii sibieni exclusiv în Sâmbăta lui Lazăr, iar nu la 1 Noemvrie, odată cu romano-catolicii. Aşa-i ortodox. Sănătoasă iniţiativă luată de preoţimea sibiană în scopul corectării acestei regretabile alunecări dela datinele ortodoxe, am vrea să servească de pildă. In nici un caz nu noi ortodocşii trebue să fim aceia cari să mergem după cultele minoritare.